

- патріотизм та відповідальність: волелюбність, поєднана з відповідальністю перед сім'єю, суспільством та Україною.

Таким чином, педагогіка миру стає фундаментом для відродження духовно-моральних цінностей, формуючи потребу «людини в людині». Використання її інструментарію в освітньому процесі є стратегічним напрямом діяльності соціальних інститутів для виховання покоління, здатного будувати гармонійне суспільство.

Список використаних джерел

1. Дубасенюк О. А. Духовно-моральне виховання студентської молоді. *Інноваційні підходи до виховання студентської молоді у вищих навчальних закладах* : матер. міжнар. наук.-практ. конф., м. Житомир, 22–23 трав. 2014 р.) / за ред. : О. А. Дубасенюк, В. А. Ковальчук. Житомир : ЖДУ ім. І. Франка, 2014. С. 78–87.
2. Кремень В. Духовність і цінності буття людини. Горизонт духовності виховання : колективна монографія. *The Horizon of Spirituality of Education* / уклад.: Йонас Кевішас, О. М. Отич. Вільнюс : Zuvedra, 2019. С. 9–11.
3. Про освіту: Закон України від 05.09.2017 р. № 2145-VIII. URL: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/T172145.html (дата звернення: 10.10.2024).
4. Сіданіч І. Л. Духовність і моральність: феноменологічні аспекти в історії вітчизняної освіти. *Вісник післядипломної освіти*. 2012. Вип. 8. С. 116–128. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vpo_2012_8_20

Ігор САПТОН

ФОРМУВАННЯ ПОЛІТИЧНОЇ КУЛЬТУРИ МАЙБУТНІХ ОФІЦЕРІВ ЗАСОБАМИ ПЕДАГОГІКИ МИРУ

В умовах сучасних геополітичних викликів та збройної агресії проти України, система військової освіти постає перед необхідністю переосмислення підходів до виховання майбутніх офіцерів. Сучасний офіцер – це не лише фахівець з військової справи, а й свідомий громадянин, дипломат, яки носієм демократичних цінностей. У цьому контексті особливої актуальності набуває проблема формування політичної культури курсантів вищих військових навчальних закладів засобами педагогіки миру – напряму, що орієнтує на утвердження гуманістичних цінностей, ненасильницьких механізмів вирішення суспільних протиріч (де це можливо) та дотримання норм міжнародного гуманітарного права.

Сучасний етап розвитку української державності характеризується необхідністю збройного захисту суверенітету, євроінтеграційними прагненнями, висуває нові вимоги до особистості майбутнього офіцера.

Військовий фахівець сьогодні – це не лише експерт з озброєння, а й політично грамотний громадянин, носій демократичних цінностей та культури миру.

Важливою умовою формування політичної культури особистості майбутнього офіцера є система освіти та виховання з властивими їй установами. В умовах гібридної війни та інформаційного протистояння саме політична культура стає тим імунітетом, який дозволяє офіцеру розрізняти маніпуляції, розуміти геополітичні процеси та залишатися відданим інтересам народу. Педагогіка миру в цьому контексті виступає не як заперечення військової сили, а як концепція утвердження справедливості, законності та гуманізму через професійну діяльність захисника [3].

Необхідно зазначити, що важливою умовою формування політичної культури особистості майбутнього офіцера є система освіти та виховання з властивими їй установами. Вищий військовий навчальний заклад виступає не просто місцем отримання фаху, а й середовищем вторинної соціалізації, де закладається світоглядна матриця захисника.

Отже, одним із основних механізмів формування політичної культури майбутнього офіцера – є освіта, яку він отримує у вищому військовому навчальному закладі. Цей процес є стратегічно важливим, адже офіцер є ключовою фігурою у військовій ієрархії. Бо від рівня сформованості політичної культури в період його навчання у вищому військовому навчальному закладі, залежить і його здатність формувати у майбутньому політичну культуру своїх підлеглих. Через призму педагогіки миру – це означає здатність командира не лише ефективно керувати боєм, а й підтримувати моральний дух особового складу, спираючись на цінності справедливості, законності та поваги до людської гідності.

Формування політичної культури здобувачів та курсантів відбувається в процесі професійної підготовки (тобто у процесі навчання), яка у контексті педагогіки миру набуває специфічного забарвлення. Ця підготовка передбачає:

1. засвоєння політичних знань, перш за все – це розуміння суті війни і миру, геополітики, місця України у світі;
2. накопичення політичного досвіду та політичної самосвідомості, яке трансформується у формування власної громадянської позиції;
3. опанування слухачами та курсантами політичних цінностей та орієнтацій: де пріоритетом стає захист державного суверенітету як передумови для мирного розвитку суспільства;
4. засвоєння форм політичної поведінки, прийнятних для нашого суспільства: демократичність, толерантність, правова культура.

Педагогіка миру в даному випадку не заперечує необхідності застосування сили для захисту Батьківщини, але вчить розрізняти агресію

та захист, виховує ненависть до війни як явища, але любов до миру, який необхідно виборювати.

Важливо наголосити, що основою формування політичної культури курсантів у процесі навчання є, передусім, міждисциплінарний підхід. Складність феномену «політична культура офіцера» вимагає синергії різних наук, оскільки тільки інтеграція знань соціально-гуманітарного блоку дисциплін дозволяє вирішувати в комплексі поставлені завдання щодо формування політичної культури слухачів та курсантів.

Викладання соціально-гуманітарних дисциплін (філософії, історії, правознавства) забезпечує слухачам та курсантам навчання тими цінностями, які надають життю осмисленості. У контексті педагогіки миру це дозволяє курсанту відповісти на питання «Заради чого я ризикую життям?». Відповідь полягає у найвищих цінностях: свободі, незалежності, безпеці рідних.

Витоки міждисциплінарної освіти знаходяться всередині навчального процесу, тому встановлення зв'язків між предметами є необхідним фактором для формування в чіткій стрункої системі політичних знань курсантів. Міждисциплінарна основа формування у курсантів політичної культури обумовлена системною сутністю категорій «культура» і «політична культура», їх багатоаспектністю, багатосторонністю підходів до розробки завдань, цілісністю та комплексністю підготовки курсантів [4].

Цей підхід дозволяє орієнтуватися на отримання в курсантів ґрунтовних політичних знань у процесі вивчення соціально-гуманітарного блоку дисциплін, де кожна наука робить свій внесок у розуміння архітектоніки миру та безпеки.

Спеціальне планування міждисциплінарних зв'язків у вищих військових навчальних закладах дозволяє здійснити політичну освіту курсантів на основі скоординованої діяльності кафедри соціальних наук та структур, що відповідають за виховну (морально-психологічну) роботу.

Центральне місце у цій системі посідає політологія. Основи політичної культури курсантів формуються в процесі вивчення політології, яка змістовно пов'язана практично з усіма науками про суспільство:

- психолого-педагогічний аспект: політологія пов'язана з психологією та педагогікою, історією, соціологією. Педагогіка та психологія допомагають сформувати стійкість до інформаційних маніпуляцій, а історія – розуміти генезу української державності;

- правовий аспект: політологія використовує все те, що стосується формальних організаційних структур державної влади, правових аспектів політико-правового положення та політичної участі військовослужбовців, відповідність тих або інших політичних та військово-політичних явищ конституційним нормам. У контексті педагогіки миру тут ключовим стає вивчення Міжнародного гуманітарного права (права війни), яке регламентує гуманне ставлення до цивільних та полонених;

- економічний аспект: з економічної теорії політологія запозичує матеріали виявлення економічних основ розвитку економічних процесів, використовує економічну теорію для аналізу зв'язку між сферою економіки та військовим конфліктом [1]. Це дозволяє офіцеру розуміти економічну ціну війни та важливість стабільного миру для процвітання держави.

Отже, вивчення всіх соціально-гуманітарних дисциплін необхідне для формування політичної культури слухачів та курсантів, яка базується на принципах культури миру.

Реалізація педагогіки миру в системі військової освіти не означає пацифізму, а передбачає виховання свідомого ставлення до місії військового.

Таким чином, результатом освітнього процесу, заснованого на міждисциплінарному підході, у військовому навчальному закладі має стати висока політична культура майбутнього офіцера. Це фахівець, який:

- патріотично налаштований та любить свою Батьківщину;
- знає свої права і вміє їх відстоювати цивілізованими методами;
- відповідально виконує свій військовий обов'язок, розуміючи його як служіння миру та безпеці;
- залишається вірним народу та Конституції;
- знаходиться в постійній готовності до захисту суверенітету та безпеки України;
- є законослухняним та здатним до політичного самовизначення та самореалізації [2].

Саме такий офіцер здатен забезпечити не лише військову перемогу, а й виступати гарантом демократичного розвитку держави у післявоєнний період.

Список використаних джерел

1. Бурий С. В. Критерії управлінської культури майбутнього офіцера Збройних Сил України. *Військова освіта*. 2016. № 2 (34). С. 10–17.
2. Васянович Г. П. Педагогічна етика : навч.-метод. посібник. Львів : «Норма», 2005. 344 с.
3. Красницька О. Мотиваційна промова командира як засіб формування психічної стійкості військовослужбовців на спонуки до дії. *Військова освіта*. № 1 (45). 2022. С. 123–135.
4. Морозов С., Федак Г. Діагностика статусформованості професійної готовності майбутніх офіцерів запасу до службово-педагогічної діяльності. *Збірник наукових праць Національної академії Державної прикордонної служби України. Серія: Педагогічні науки*, Вип. 4 (11), 2017. С. 291–304.